

Elméleti nyelvészeti közismereti kurzusok BA és MA szinten

2021/2022 tavaszi félév

Fonológia I.

- J Előadó: **Rebrus Péter**
- J csütörtök, 09.30-11.00 (szinkron online / Bp. VI., Benczúr u. 33., 206-os szoba)
- J BBV-025.03, BMVD-025.03, előadás, 4 kredit

Ezen a kurzuson a fonológia (hangnyelvtan) alapfogalmaival ismerkedhetünk meg. A fonológia az emberi nyelvekben a nyelv alapegységeire vonatkozó univerzális mintázatokat vizsgálja (ezek beszélt nyelvekben a hangok, írt nyelvekben a jelek alapegységei). A kurzuson betekintést nyerünk a fonológia alapkérdéseibe és az ezek megoldására irányuló elméleti módszerekbe: milyen általános szabályszerűségek találhatók a nyelvek hangkészletében, milyen szabályok vonatkoznak a hangok egymásutánjára, és milyen hangváltozások vannak az egyes nyelvekben, és ezek között milyen kölcsönhatás lehetséges. A kurzust ajánljuk minden hallgatónak, aki a hangok nyelvtanának általános nyelvészeti, formális vagy kognitív aspektusai iránt érdeklődik.

Szintaxis I.

- J Előadó: **Komlósy András**
- J hétfő, 12.00-13.30 (szinkron online / Bp. VI., Benczúr u. 33., 206-os szoba)
- J BBV-025.04, BMVD-025.04, előadás, 4 kredit

Ezen a kurzuson a mondat alapfogalmaival ismerkedhetünk meg. A kurzus tartalma a mondati rendszer leírásának lehetséges megközelítései, a mondat alapvető fogalomkészlete (szintaktikai kategóriák, grammatikai funkciók, vonzatszerkezetek, stb.) és a mondat szerkezetek legalapvetőbb sajátosságainak (hierarchikus építkezés, linearitás, szerkezeti homonímia) a formális kezelése.

Logika

- J Előadó: **Lagos Cortes Mátyás**
- J kedd, 08.30-10.00 (szinkron online / Bp. VI., Benczúr u. 33., 206-os szoba)
- J BBV-025.07, BMVD-025.07, gyakorlat, 4 kredit

A kurzus a logika fő fogalmaival és a nyelvi szemantikában játszott szerepével foglalkozik. Nem a gyakorlatban használt érvelési technikákkal, hanem az érvelésnek egy idealizált modelljével fogunk megismerkedni. Többek között azzal fogunk foglalkozni, hogy hogyan épül fel egy formális rendszer, és hogyan lehet egy formális rendszert (és konkrétan a formális logikát) az érvelés, a nyelv vagy más természeti jelenségek modellezésére használni.

Statisztika

- J Előadó: **Grácsi Tekla Etelka, Mády Katalin**
- J szerda, 13.30-15.00 (szinkron online / Bp. VI., Benczúr u. 33., 206-os szoba)
- J BBV-025.08, BMVD-025.08, gyakorlat, 4 kredit

A nyelvészetben egyre gyakoribb az empirikus módszerek használata. A szeminárium a publikált kísérletek megértését és egyszerű kísérletek tervezését, valamint az eredmények elemzését segíti. Témák: (1) nominális skálákra alkalmazható, gyakoriságalapú statisztikai eljárások, (2) ordinális skálák és a rájuk alkalmazható statisztikai tesztek, (3) eloszlástípusok, konfidenciatartomány, (4) metrikus skálákra alkalmazható tesztek (t-

próba, regressziószámítás), (5) nem-parametrikus tesztek (Wilcoxon, Mann-Whitney, Kruskal-Wallis, chí-négyzet próba). A statisztikai elemzés és az eredmények grafikus szemléltetése a szkriptnyelven használható R szoftverben történik.

Bevezető szemantika

- J Előadó: **Gyuris Beáta**
- J csütörtök, 15.30-17.00 (szinkron online / Bp. VI., Benczúr u. 33., 206-os szoba)
- J BBV-025.19, BMVD-025.19, gyakorlat, 4 kredit

A kurzus azzal a kérdéssel foglalkozik, hogy milyen módszerekkel lehet vizsgálni és leírni azt, hogy mi a nyelv szavainak, szerkezeteinek és mondatainak a jelentése. Áttekintjük, hogy a jelentés hogyan tükrözi a valóságot illetve a gondolkodást, és milyen kapcsolatok lehetnek a szójelentések között. Megvizsgáljuk, hogy milyen következtetéseket tehetünk az egyes mondatok által leírt szituációkkal és azok szereplőinek tulajdonságaival kapcsolatban, és hogy milyen szerepet játszhat a kontextus a mondatok jelentésének meghatározásában.

Neurolingvisztika: A belső beszéd kísérletes kutatása

- J Előadó: **Bánréti Zoltán**
- J szerda, 17.30-19.00 (szinkron online)
- J BBV-025.20, BMVD-025.20, gyakorlat, 4 kredit

A kurzus egy kutatási projektum köré szerveződik. A neurolingvisztikai kutatások központi kérdése: az agy neurológiai szerkezete és a mentális nyelvtan szerkezete között milyen kapcsolatok vannak, miképpen képeződnek le a nyelvtan komponenseit tároló agyi területek viszonyai a beszédben produkált nyelvi szerkezetek vonásaira. Az emberek közti társas interakciók (pld. üdvözlés, ajándékozás, segítség, támogatás, akadályozás, stb.) természetére, vonatkozó tudásunk különleges fajtája a világismeretnek és az agy specifikus területeihez kötött, így az agyi funkciókban megkülönböztetődik egyéb eseményekre vonatkozó ismereteinktől. Ez a specifikus tudásunk megjelenhet olyan nyelvtani szerkezetek jegyeiben, melyek társas emberi interakciókat jelentenek: 'valakinek az üdvözlése/ajándékozása, /segítése / támogatása' stb. Ezek részleteit fogjuk vizsgálni olyan esetekben is, ahol képek által ábrázolt eseményeket "fordítunk le" a nyelvi leírásukra.

Terepmunka: Afáziás személyek spontán beszédanyagainak elemzése

- J Előadó: **Bánréti Zoltán**
- J szerda, 17.30-19.00 (szinkron online)
- J BBV-025.21, BMVD-025.21, gyakorlat, 4 kredit

A kurzus az afáziával (agyí sérülés, pld. agyvérzés okozta nyelvi korlátozottsággal) élő személyek által, különféle nyelvi tesztekben produkált nyelvi hibamintázatok elemzésével foglalkozik. Abból indul ki, hogy az afáziás személy által, a nyelvi tesztekben produkált, nyelvi hibák nem esetlegesek vagy pusztán véletlenek, hanem különféle mintázatokot alkotnak, melyek mélyebb elemzése kimutathatja, hogy az afázia következtében a nyelvtan mely komponensei váltak elkérhetetlenné az illető vizsgálati személy számára, és miképpen próbálja azokat kompenzálni a számára még elérhető nyelvtani részrendszerek használatával. Afáziás személyek által végzett spontán beszéd tesztek, mondatismétlési tesztek és nyelvtani helyesség megítélési tesztek anyagait fogjuk elemezni.